

Bármerre is járunk az ország állóvizei mellett, egy madárral biztosan találkozni fogunk. A tavaink, kisebb-nagyobb vízállások, horgászvizek egyik leggyakoribb madara a szárcsa. Fekete gombócokként hintáznak a vízben, előtűnk élük életüket. De vajon mennyire ismerjük ezt a hétköznapi madarat? Most kiderül.

Szárcsa

A szárcsa (*Fulica atra*) olyannyira gyakori madár, hogy a világ számos pontján megtalálható. Különböző alfajai élnek Amerika, Ázsia, Afrika, Ausztrália tájain, míg Európában, így Magyarországon is a törzsalak él. A törzsalak (forma typica) egy rendszertani fogalom. A fajnak azt a „formáját” jelenti, melyről az adott élőlényt először leírták a rendszertannal foglalkozó tudósok. Az ehhez képest való megjelenési eltérések már alfajokat jelentenek.

A szárcsa a mélyebb vizű, dús növényzettel, nádassal, gyékényessel

határolt állóvizek, holtágak, tavak fészkelője. Fészket áprilisban kezdi építeni, ám ezt megelőzi a párválasztás, területfoglalás szertartása. A hímek ebben az időszakban heves csatározásokat folytatnak, szinte forr a víz az egymást kergető és folyton egymásnak ugró madaraktól. Mire azonban eljön a fészekrakás ideje, a kedélyek is lenyugszanak. A fészkek a víz színe fölé helyezkedik el, zömében nádszálakból épül. Egyes párok úszó fészket készítenek, mások a növényzet segítségével megemelt változatot készítenek. A fészkek belsejét nádleve-

lekkel bélelik ki, melybe legtöbbször 7-9 tojás kerül. A tojásokon három hétig kotlik a tojó. Ez kizárólag az ő feladata, ez idő alatt a hím hordja párjának a táplálékot. A három hét elteltével kikelnek a fiókák. A kelésben előfordulnak pár napos különbségek, attól függően, hogy a kotlás az utolsó tojás lerakása után, vagy még azt megelőzően elkezdődik-e. Miután a fiókák elhagyták a fészket, még hetekig összetart a család, együtt táplálkoznak. Táplálékuk vegyes összetételű, fogyasztanak növényeket és állatokat is. Előszertettel buknak a víz alá, és a

Kék atracél

El hazánkban egy ritka cincér. Olyannyira ritka, hogy fokozottan védett státusban tartják nyilván. Ez a rovar az atracélcincér. Ritkaságának, és ennél fogva sebezhetőségének is fő oka, hogy egyetlen tápnövénye van. Úgynevezett monofág faj. Egy olyan növény létezik csak, amelyben ennek a ritka cincérfajnak a lárvái képesek fejlődni, és amiből képesek táplálkozni. Ez a növény pedig nem más, mint a kék atracél.

Az atracélfélék, melyekből hazánkban négy faj található, az érdeslevelűek vagy borágófélék családjába tartoznak. Ezen növények közös jellemzője, hogy leveleik, száruk erősen szőrös. A szőreik pedig magas kovartartalmuk miatt kemények, ezért e növények jellemzően érdes tapintásúak. Az atracéleken kívül ide tartoznak például a kígyósziszek, gyöngykölesek vagy a mérgező mivoltáról híres nadálytő.

A kék atracél (*Anchusa barbellieri*) rétek, legelők növénye. Mészkedvelő

sztyeppréteken, pusztafüves lejtőkön, löszpusztákon fordul elő. Magyarországon az Északi-középhegységben, a Dél-Alföldön, a Mecsekben és a Villányi-hegységben élnek kisebb-nagyobb populációi. Magas növésű növényről van szó. Termete eléri a 80-100 cm-t is. Levelei, melyek a száron elszórta helyezkednek el, keskenyek, hosszúkásak. A szár és a levelek is durván szőrözöttek. A növény annyira érdes, hogy a rajta élő atracélcincérek szőrzetét is lekoptatja. A kék atracél

hínárból, moszatokból hoznak fel. A friss növényi hajtásokat, később a magokat is csipegetik, emellett elkapnak apró rovarokat, lárvákat. A növényzetre mászó csigákat, békalárvákat is összeszedik. Halastavakon rájárnak a halak számára kiszórt gabonára is. Sikeres költés esetén egy fészekaljat nevelnek, de pótköltése is gyakorta előfordul, ha valamilyen oknál fogva a fészekalj megsemmisül. A nyár második felére a tavakon gyülekező szárcsák száma jelentősen megemelkedik. A táplálkozás szempontjából jelentős területeken több száz, ezres csapatai is összegyűlhetnek. Ez az északabbi régiókból hozzánk érkező madarak miatt van. Ekkor nagyon látványos, amikor a vízen ringatózó „fekete sereg” valamitől megriadva a tó egyik részéről a másikra húzódik. A víz felszínét taposva repülő rengeteg madár puskaropogásszerű robaja igazi madarász élmény. Az ősz folyamán ezeknek a madaraknak a nagy része továbbvonul, főként a Földközi-tenger vidékére. Hazánkban azonban mindig akadnak áttelelő példányok is, bár ez erősen függ a téli időjárási viszonyoktól. A be nem fagyó, táplálkozási lehetőséget is biztosító tavak ezt nagyban elősegítik.

A szárcsa Magyarországon vadászható madárfaj, vadászata vadásziórával korlátozott. Hazai költőállománya százezer pár körülire tehető.

május végén, nyár elején virágzik. A virágai a szár csúcsán, többszörösen elágazó, bogas virágzatot alkotnak. Ez a virágzat az egész érdeslevelű családra jellemző, úgynevezett forgó bog. Az egyes virágok gyönyörű indigókékűek. Az öt szíromlelét összenőtt. A virágokból makkocskának nevezett termések fejlődnek.

A kék atracél Magyarországon védett növény. Természetvédelmi értéke 10.000 Ft. Hábortatlansága, élőhelyeinek védelme különösen fontos, hiszen ez az egyetlen biztosítéka annak, hogy a fokozottan védett atracélcincér életfeltételei biztosítva legyenek.

KÉP ÉS SZÖVEG: VÖLGYI SÁNDOR

WWW.VOLGYISANDOR.EXTRA.HU

DANI PINCE

7773 Villány, Baross Gábor u. 73.

VENDÉGHÁZ

7773 Villány, Hunyadi u. 44.

4000 Ft/fő/éj reggelivel

Tel.: (36) 72-492-677 • 06-20-919-3425

E-mail: dani.villany@gmail.com

A Német Nemzetiségi Egyesület 2013 végén nyújtotta be pályázatát a helyi Leader akciócsoporthoz. A település életminőségének megőrzése, fejlesztése a természeti és épített környezet megóvása, fejlesztése című intézkedés keretein belül bruttó 6.962.662 Ft-ot nyertek tájház kialakítására, kemence építésére és kerti bútor beszerzésére. A tájházban egy sváb és egy magyar hagyományos szoba berendezési tárgyait helyezik el. A projekt a finisben van, a tájház 2014. szeptember 27-én, a szászvári szüreti mulatság napján nyitja meg kapuit az érdeklődők előtt.

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa